

”Stärk kunskapen om funktionshinder i försvarsmakten och civilförsvaret”

Varför så tyst om skyddet av särskilt utsatta i civilbefolkningen? Det är hög tid att dra lärdomar från krigets Ukraina och stärka funktionshinderperspektivet inom Försvarsmakten, skriver Jörgen Lundälv, funktionshinderforskare tillsammans med Per Olof Larsson, medlem i DHR – Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet och Robert Kindberg, ombudsman, DHR.

Överbefälhavaren och ministern för civilt försvar har förklarat för hela befolkningen att kriget snart kan vara här. Det är bråttom med beredskap: fylla på lager men också bråttom med folkbildningen. Så bråttom tydligen att man glömt bort att det funnits öppen debatt om utsatta gruppers situation i händelse av kris och krig. För snart två år sedan skrev vi [en debattartikel om de föråldrade och otillgängliga skyddsrummen i Sverige](#). Ingen officiell myndighetsperson eller politiker svarade på artikeln – den möttes av tystnad.

Funktionshinderkunskap i Försvarsmakten

Det är hög tid att sprida kunskap om funktionshinder inom Försvarsmakten. Såväl det militära försvaret som civilförsvaret behöver stärka funktionshinderperspektivet. Det handlar om kunskap, bemötande, kommunikation och framför allt om att inse att det finns över en halv miljon personer med olika funktionsnedsättningar som är organiserade i funktionsrättsrörelsen i landet. Därtill kommer alla personer som inte är organiserade men som har olika funktionsnedsättningar och är i behov av stöd.

Erfarenheter i Ukraina

De som löper störst risk att dödas är personer med funktionsnedsättningar som inte kan söka skydd snabbt. Den finska organisationen *SAMS (Samarbetsförbundet kring funktionshinder)*, för redan vidare erfarenheter från Ukraina. De visar att [personer med funktionsnedsättningar är extra utsatta i krigssituationer.](#) Skyddsrum i bostadskvarter ska inte bara finnas utan också vara tillgängliga. Det gäller också underjordiska parkeringar, tunnelbane- och järnvägsstationer samt gångtunnlar. Där måste finnas ramper, hissar och ledstråk.

Det måste dessutom finnas personal som tar hand om personer med olika funktionsnedsättningar och som kan erbjuda hjälp och assistans, kanske under flera dygn. Personer med rörelsenedsättningar riskerar att bli fast i sina lägenheter när flyglarmet ljuder och det inte är tillåtet att ta hissen till skyddsrummen. De måste informeras om tvåvägsregeln – att de ska söka skydd i ett fönsterlöst rum som har minst två väggar. Också där ska det finnas möjlighet till assistans av personal från civilförsvaret. Har man en synnedsättning och en talande app i mobilen måste den varna för raketattacker och ge information om närmaste skyddsrum.

Personer med funktionsnedsättningar ska tas med i beredskaps- och evakueringsplaner. Alla måste kunna nås av information. Civilförsvaret behöver ta med personer med stora rörelsebegränsningar i sina planer. Funktionshinderfrågorna måste upp på debattagendan.

Vad säger Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet och riksdagens socialutskott om beredskapen inte inkluderar alla människor?

Jörgen Lundälv, docent i socialt arbete och funktionshinder, forskare vid Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet

Per Olof Larsson, medlem i DHR – Delaktighet Handlingskraft

Rörelsefrihet i Göteborg

*Robert Kindberg, ombudsman, DHR – Delaktighet Handlingskraft
Rörelsefrihet, Göteborgsavdelningen*

REPLIK från Sveriges Civilförsvarsförbund: ["Välkomna att bidra med er specialistkompetens"](#)

REPLIK från Myndigheten för delaktighet: ["Vi jobbar för att förbättra krisberedskapen"](#)